

מסורת הש"ס

(א) [לעיל ט:ט] (ב) [מוספתא פ"א] (ג) [במשנה כמשתנית אחת הנה], (ד) [ז"ל אברייא] (ה) [בס"א ע"ג] (ו) [רב שמי אומר מני כ"ג שלח מושמש. אומר רבינו יצחק בן רבינו מאיר דרב אשי פליג ארז נחמן דלית ל"י חוקה דאין ארז טורח כ"י כדפי' לעיל. וי"ת אומר דלא פליג דדוקא ציהודה שנהנו למשמש ואירע שלא משמש איתו יכול לטעון דדומה לדבר שהוא כרמלות ויגלגל שלא משמשהו וכן משמע קצת דהא קמי ציהודה איתו יכול לטעון הא בגלגל מני טעין כדדקין לעיל א"ע"ג דגבגל לא היו ממשמשין דקדמי צברייא ומיהו י"ס לפשט הא בגלגל מני טעין הייט אס איירע שמשמשהו. וי"ב תיך לפשט כן למאי דדמי אית לא דקא טעין טענת דמיס ולא אומר חוקה דאין ארז טורח כ"י.]

מוסף רש"י

האובל אצל חמיו. כימיס שכן איריזין לשאולין (לעיל ט:). אינו יכול לטעון טענת בתולים. כמסקנא לחופה (טו). מפני שמתייחד עמה. ציהודה היו מייחדין אותם (טז). כדי שיהא לבו גס בה. כלומר ניל ומתקן עמה שלא יהיו עושין זו מזה כגבגל מנהו. הלכך מיישקין דלעיל בעל (יבמות טא). למשמש את החתן וצ"ל. כלומר נאק אחריכם שלא ינהגו בה מנהג רמאות כעצנת בתולים (קידושין י:).

תוספות ר"ד

אמר רבא זאת אומרת כנסה בחזקת בתולה ונמצאת בעולה יש לה כתובה מנה. פ"י כיון שהעדים מבררים ומעידים שלא בא עליה כשנסה [ראשון] אי"ב בחזקת בתולה כנסה ושי"מ כנסה בחזקת בתולה ונמצאת בעולה כתובתה מנה. וי"א אמר בעלמא לעולם אימא לך דלית לו מידו ושאני תביא מפה שיש עליה טיפי דמיס. ובמקום שנהגו למשמש לא נהגו לייחד דלילו במקום שנהגו לייחד מאי מישמשו צניי הוי אין שם טענת בתולים. אלמא ציהודה מקומות מקומות יש: איילמא ארישא. אמנהג דמיידיקין: י"ס שנהגו להשייח מייעי לני. דאין יכול לטעון: אלא אסיפא. אמנהג דמשמשו שושבינין: כל שלא חתמו מציא לה בתולים וכו'. ואמר רבא מקח טענת לגמרי משמע לית לה כלל. והכא דקאמר זאת אומרת דיוקא בעלמא סבר לדייק מניה ולמיטר דתנא דהאי מתינתא ס"ל הכי וליחא אלא כדחריצא רב אשי. ומקשה וליחוש שמא תחתיו זינתה ואי' שריבא כגון שקידש ובעל לאלה. פ"י כל היכא דהויא טענה טענת ברי ובעל טעין טענת שמא כגון תחתין נאנסתו או מוכת עין אני נאמנת ושקלא כתובה ושריא לבעלה כדלקמן ואפילו ר' יהושע דאמר לקמן בראוה מדברת חיישקין

ואס אומרים כו'. דהא ודאי כחזקת כנסה נכסה דמקח אעדים וקאמר אין יכול להפסידה מנה הראוי **שמה חסותו וינסה.** (ז) אמתניתין פריך דקמתי אין השני יכול לטעון טענת בתולים ולא מוקינן ליה לצא אס תחמיו זינתה אס לא ושמא אסורה היא לו בשלמא אהך דלעיל דלמחר כנסה כחזקת בתולה ונמצאת בעולה יש לה כתובה לא מקינן דאיכא למימר כשצא לבית דין וצאו עדים שזינתה קודם לכן אצל הכא קמתי אין יכול לטעון מתוך כך לא יצא ולא גרסינן כשקידש לאלתר ובעל לאלתר. שלא פירש ממנה צין קידושין דלעילה דודאי לא תחמיו זינתה: ואיכא **דמתייני לה.** להא דרבה ורב אשי ורב שריבא אמתני': **ואס אומרים.** מדקמתי מתיי' אין לכן טענת בתולים: **וליוחש שמה חסותו וינסה.** ואמאי תני אין לכן טענת בתולים: **מאן דמתייני לה.** להא דרבה ורב אשי אצרייתא: **כ"ש אמתני'.** דכיון דאצרייתא אע"ג דלמרו עדים לא נסמרה לראשון ושני זה כחזקת בתולה כנסה ולעיל הכי אהדר ליה רב אשי לרבה שפילו לא תשמע כנסה כחזקת בתולה ונמצאת בעולה יש לה כתובה דשאי אמתניתין דלא הצטייחוהו עדים על כך איכא למתנייה לדרבה ומאי דאהדר ליה רב אשי: **ומאן דמתייני לה.** דרבה ורב אשי אמתניתין: **אצל אצרייתא לא.** מתייני להו דמצרייתא ודאי שפיר ש"מ זאת אומרת דרבה ועלה לא הוה לרב אשי להאדורי שאני הכא שהרי כנסה ראשון דמאי אמר אלא אעדים סמכי טענת דקמתי אין השני יכול לטעון אומרת כנסה כחזקת בתולה ונמצאת בעולה יש לה כתובה: **מקומות מקומות יש.** שחלוקין צמנהגם ונפקא מניה דהיכא דלא נהיגי לייחד יכול לטעון: **דרסניא.** דמקומות מקומות יש: **למשמש.** לפשפש ולמשמש צמנעיהן צאוחו הלילה שלא יקללנו זה אתם (א) אס צמנעיהם צמנעיהם שלא יראה זו דס בתולים ויאדר וו לא תביא מפה שיש עליה טיפי דמיס. ובמקום שנהגו למשמש לא נהגו לייחד דלילו במקום שנהגו לייחד מאי מישמשו צניי הוי אין שם טענת בתולים. אלמא ציהודה מקומות מקומות יש: איילמא ארישא. אמנהג דמיידיקין: י"ס שנהגו להשייח מייעי לני. דאין יכול לטעון: אלא אסיפא. אמנהג דמשמשו שושבינין: כל שלא חתמו מציא לה בתולים וכו'. ואמר רבא מקח טענת לגמרי משמע לית לה כלל. והכא דקאמר זאת אומרת דיוקא בעלמא סבר לדייק מניה ולמיטר דתנא דהאי מתינתא ס"ל הכי וליחא אלא כדחריצא רב אשי. ומקשה וליחוש שמא תחתיו זינתה ואי' שריבא כגון שקידש ובעל לאלה. פ"י כל היכא דהויא טענה טענת ברי ובעל טעין טענת שמא כגון תחתין נאנסתו או מוכת עין אני נאמנת ושקלא כתובה ושריא לבעלה כדלקמן ואפילו ר' יהושע דאמר לקמן בראוה מדברת חיישקין

שמה נבעלה לנתין ולממור דוקא להנשא אכל לאוסרה על בעלה בייחוד בעלמא הא אמרי' לקמן דמודר ר"י דלא אסרה לה אפי' אם הוא חתן וה"א אילו טענה האשה ואמרה שבעלי בא עלי קודם נשואין לא הוה מקשי' וליחוש שמא תחתיו זינתה דהויא נאמנת אלא חתן לא שנה טענה האשה אלא לא שנה היה ואפי' אומר' לו כ"ד שאיך יכול לטעון טענת בתולים שמא בא עליה קודם נשואין משנה שניהם נאוחו לכנסו ואע"פ שהאשה אינה יודעת לטעון. י"ל שלפמנעו היה מערה בה והוציא

בתולה נשאת פרק ראשון כתובות

יב.

אמר רבה זאת אומרת. נראה דהכא גרסינן רבה דהא רבא קאמר לעיל דמקח טעות לגמרי משמע ולי גרסינן הכא רבא א"כ תיקשי מתינתין רישא לסיפא דהא זאת אומרת איכא למידק נמי ממתניתין כדאמרין צסמוך אלא ודאי נראה דהכא גרס רבה דרבא דאמר לעיל מקח טעות לגמרי משמע יפרש כמו רב אשי: **בנסה** בחזקת בתולה ונמצאת בעולה יש לה מנה. והא דקמתי שהרי כנסה לראשון פירש ריב"ז דהכי משמע ליה אין לשני טענת בתולין לחסרה מכתובתה כלום שהרי כנסה לראשון וגרס להיות כמזבנה מנה ואינו יכול לחסרה כלום מאותה מנה דלא מנהיג טענת בתולין אלא ממנה דבתולין: **שאני הכא** שהרי כנסה לראשון. ולדעתא דבעולה נישאת ואע"ג דעדים מעידים שלא נבעלה אינו סומך על זה מאחר שהיו נישואין וסבר דלשצמה אומרים כן:

וניחיוש שמא תחתיו זינתה. אין לומר דפריך אמאי אינו יכול לטעון טענת בתולים לאוסרה עליו ניוחש צאשת כהן שמה תחמיו זינתה דליכא אלא חדא ספיקא ספק תחמיו ספק אין תחמיו דהא מני לשוני דהא דאינו יכול לטעון היינו להפסידה מכתובתה דאיכא ספק ספיקא דלפי' תחמיו אימור צאונס הוה ואין זה דומק דלעיל נמי מפרש אינו יכול לטעון טענת בתולים הכי דקאמר למאי אי לאוסרה עליו ציהודה אמאי לא כו' אלא אכתובה פריך אמאי אינו מפיסד לה ונראה לר"י דלרב אשי פריך כיון דבעלמא אית ליה דאין לה כלום והכא יש לה לפי שנכסה לראשון א"כ יצא לידי איסור שזה האיש סבור כיון שזו יש לה אע"ג דבעלמא לית לה אס כן מחזיקין אותה ודאי צבולה מצעל לראשון ולדעת כן רואים לומר שנשאתי וצונס אטורח לבית דין שודאי לא יאסרוה עלי ולכן היה לנו להפסיד כתובתה שיצא לצי"ד ולא יטעה לומר שמומרת לו ואפי' צאשת ישראל יש לנו להפסידה גזירה שיראה כהן שזו לא תאצד כתובתה ויסבור אף צבול כן ולא יצא לצי"ד אצל לרבה לא פריך מידו כיון דבעלמא נמי יש לה ליכא למיטעי:

בגון שקידש ובעל דלא ידע. וכן נרין נמי להטמיר שהראשון אחר שקידש כנסה לאלתר ומת מיד ועדים מעידים שלא זינתה תחמיו דאס נבעלה חמת הראשון הכי נבעלה לפסול לה ואסורין לכהונה: **שתי** תקנות הוו. וליכא למימר דחדא תקנה הואי ומתני' קודם תקנה וצרייתא לאחר תקנה שמיקני לאלמנה מאתים דהא חזינן השמא דלית להו מאתים וליכא למימר נמי דמעיקרא כי תקינו לבתולה ארבע מאות תקינו גס כן לאלמנה מאתים דאין סברא לתקן לאלמנה מאתים אס לא אחר שראו צורך

דמוזלי צהו [הילכך מעיקרא לא ראו לשנותה משאר אלמנה וכיון דחזו דקא מוזלי צהו ראו שהיה צורך תקן להם מאתן וכיון דחזו דפרשי מניייהו אהדריניהו למילתיהון] ולכן הוצרך לומר שמי תקנות הוו:

כיון

דמוזלי צהו [הילכך מעיקרא לא ראו לשנותה משאר אלמנה וכיון דחזו דקא מוזלי צהו ראו שהיה צורך תקן להם מאתן וכיון דחזו דפרשי מניייהו אהדריניהו למילתיהון] ולכן הוצרך לומר שמי תקנות הוו:

כיון

לטעון ומהימן ורב אשי פ"י כל שלא משמש ביהודה אינו יכול לטעון פ"י כיון שביהודה ממששים והוא לא משמש אמרי' למתחלה עשה כדי להעיל עליה עלי' אבל בגליל שלא נהגו מצו טעין אצ"פ שלא משמש. ונשואו דאמר נאמן להפסידה ככתובה בטענת פתח חתן דליכא למיקם עלה דמלתא להחבור ר"י שושבינים. וכן שניהם בוררת שכלו בתוליה ואו לא היהם ממשפחת דורקטי אבל בטענות דמים אם נהגו למשמש ולא משמש אינו נאמן ובמקום שלא נהגו למשמש נאמן:

עין משפט נר מצוה

עד א מיי פ"א מהל' אשות הלכה ח סמג עשין מח טושיע א"ע סימן מח סק"ף א: עה ב טושיע שס ס"ב:

תוספות ר"ד (המשך)

בתולה ולא הרגישה שלא עלו במטה כדרך חתן וכלה אלא עד אז היה מערה בה ולא שתה לבה ולא ידעה וכו' פריך וליוחש שמא תחתיו זינתה והניחא שלא להפסידה כתרובתה אמרי' שמא בעלה בא עליה ולא תפסיד כתובה מספק אבל מספקא תאסר עליו כיון שעדים מעידים שלאחר שנכסה לא בא עליה והיא נמי לא טענה טענת דריתא תאסר עליו מספק שמא תחתיו זינתה ולחכי אצטריך רב וינתה מקודם לכן והוי מקחו מקח טעות בזה הספק אנו תולין כי בעלה אמנותיין פריך דקתי' אין השני יכול לטעון טענת בתולים ולא מוקינן ליה לבוא לב"ד ולא מחבור אס זינתה תחתיו אם לאו ושמא אסורה לו דכשלמא אהך דלעיל דאמרת כנסה בחזקת בתולה ונמצאת בעולה יש לה כתובה מנה לא מקשי' דאי' כשכא קוד"ר באו עדים שזינתה וי"א לכן אבל הכא קתי' אין יכול לטעון מתוך כך לא יבא לב"ד אמר רב שריבא כשקידש ובעל לאלתר. פ"י שלא פירשה ממנו בין קידושין לבעלה דודאי לא ניוחש לזינתה: **מתני'** האובל אצל חמיו ושמא אסורה לא בעדים אינו יכול לטעון טענת בתולים מפני שמתייחד עמה. אחד אלמנת ישראל ואחד אלמנת כהנים כחובתן מנה בי"ד של כהנים היה גובין לבתולת ד' מאות וזו ולא מיהו בידם כהנים: תניא א"ר יהודה בראשונה ביהודה היה מתיידיס את החתן ואת הכלה שנה אחת קודם בניסתן לחופה כדי שיהיה לבו גס בה ובגליל לא היו עושים כן. ביהודה בראשונה היה מעמידים אחד ואחד כדי להמשש את החתן ואת הכלה בשעת בניסתן לחופה פ"י למשמש ולפשפש באוחיו היקילה במשפיהן שלא יקללו זה על זה שלא יראה זה דם בתולים ויאבדו זה תביא מפה שיש עלי' טפת דם ובגליל לא היו עושים כן. וכל שלא נהגו כמנהג זה אינו יכול לטעון טענות בתולים. שהרי נתייחד עמה. אבל נהג מנהג גליל ולא נתייחד יכול לטעון ואע"פ שלא היה שם שושבינים יכול לטעון ומהימן ורב אשי פ"י כל שלא משמש ביהודה אינו יכול לטעון פ"י כיון שביהודה ממששים והוא לא משמש אמרי' למתחלה עשה כדי להעיל עליה עלי' אבל בגליל שלא נהגו מצו טעין אצ"פ שלא משמש. ונשואו דאמר נאמן להפסידה ככתובה בטענת פתח חתן דליכא למיקם עלה דמלתא להחבור ר"י שושבינים. וכן שניהם בוררת שכלו בתוליה ואו לא היהם ממשפחת דורקטי אבל בטענות דמים אם נהגו למשמש ולא משמש אינו נאמן ובמקום שלא נהגו למשמש נאמן:

^[1] ז"ל והמורה פירש. וי"ל דרש"י ז"ל פירש.